

We Lwowie, dnia 26. października 1904.

Aleg. 329

Sprawozdanie

Komisji budżetowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie subwencji na budowę teatru ruskiego we Lwowie.

Wysoki Sejmie!

Komisja budżetowa podziela zapatrywanie Wydziału krajowego, iż budowa stałego ruskiego teatru we Lwowie jest sprawą wielkiej kulturalnej doniosłości dla narodu ruskiego i jako taka w zupełności na moralne i znaczne materialne poparcie ze strony kraju zasługuje. Komisja tedy zgadza się w zasadzie na udzielenie subwencji ze strony kraju na ten cel w wysokości proponowanej przez Wydział krajowy, a więc takiej samej, jaką swego czasu na budowę teatru otrzymała gmina miasta Krakowa.

Nie mniej też uznaje komisja budżetowa, że subwencya na budowę teatru nie może być udzieloną komitetowi zajmującemu się zbieraniem składek, który nie jest osobą prawną i nie może być podmiotem praw i zobowiązań połączonych z budową teatru i prowadzeniem przedsiębiorstwa teatralnego. Najstosowniejszem rozwiązaniem kwestyi, komu ma być powierzony zarząd funduszów na cel budowy i kierownictwo przedsiębiorstwa teatralnego jest w myśl propozycji Wydziału krajowego utworzenie osobnej fundacyi, której zarząd spoczywałby w ręku osób [delegowanych przez Wydział krajowy, Towarzystwa narodowe ruskie mające cele artystyczne lub naukowe oraz Radę miasta Lwowa.

Jeżeli jednak komisja budżetowa godzi się w ogólnych zarysach na propozycje Wydziału krajowego i z niemniejszą od niego życzliwością pragnie wesprzeć skutecznie to wielce doniosłe dla narodu ruskiego przedsięwzięcie, to przecież widzi się zniewoloną poczynić pewne zastrzeżenia i zmiany we wnioskach Wydziału krajowego tak co do chwili, kiedy ma nastąpić realne obciążenie funduszu krajowego, jak i co do składu zarządu fundacyi, a wreszcie co do określenia celu, na który będzie mógł być użyty budynek teatralny.

Co się tyczy pierwszej kwestyi, sądzi komisja, że wobec tego, iż kosztorysy budowy teatru nie są jeszcze ustalone, a fundusze inne na ten cel zebrane dotąd stosunkowo zbyt szczupłe, przyjęcie zobowiązania do wypłacania subwencji krajowej dopiero wtedy będzie mogło nastąpić, gdy reszta funduszów na cel budowy będzie dostatecznie zabezpieczoną tak, iż przeprowadzenie i ukończenie całego dzieła żadnym już nie będzie ulegać wątpliwościom. Zwłoka co do samej budowy teatru spowodowana tem aż nadto zrozumiałem zastrzeżeniem nie będzie zresztą prawdopodobnie znaczna, ponieważ doszło

do wiadomości komisji, iż fundusze zebrane na cel budowy mają być w chwili obecnej już podobno znacznie wyższe, aniżeli to jest podane w sprawozdaniu Wydziału krajowego, a rezultat z odsprzedaży zbędnych parcel nabytej realności będzie także prawdopodobnie korzystniejszy, aniżeli w obliczeniu podanem w sprawozdaniu Wydziału krajowego przyjęto.

Co się tyczy składu Rady fundacyjnej, której zarząd sprawami fundacji ma być powierzony, nie może komisja zgodzić się na to, by Wydział krajowy do Rady tej wysłał tylko dwóch członków t. j. tę samą ilość, co każde z osobna z Towarzystw artystycznych lub naukowych ruskich, którym prawo to przypaść ma w udziale. Przeciwnie wobec wielkiej doniosłości, jaką ma i mieć będzie scena narodowa ruska pod względem kulturalnym i społecznym, jest rzeczą niezbędną, by zasiadający w Radzie fundacyjnej delegaci Wydziału krajowego mieli w jej składzie wpływ co najmniej równorzędny z delegatami Towarzystw do współdziałania w zarządzie powołanych. Z tego powodu powinien zdaniem komisji skład Rady fundacyjnej być takim, by w niej zasiadało pięciu członków mianowanych przez Wydział krajowy, takąż samą ilość członków mianowanych przez poszczególne ruskie Towarzystwa naukowe i artystyczne, a wreszcie jeden członek delegowany przez Radę król. stoł. miasta Lwowa. Ażeby wszakże zapewnić, iż znaczna większość członków Rady należeć będzie do narodowości ruskiej, dodaje komisja zastrzeżenie, że z pomiędzy pięciu członków mianowanych przez Wydział krajowy, trzech przynajmniej mają należeć do narodowości ruskiej. Komisja wyraża przekonanie, że nie może najmniejszej ulegać wątpliwości, iż członkowie Rady mianowani przez Wydział kraj. niemniej od innych członków będą mieć w sprawach zarządu jedynie dobro fundacji i potrzeby kulturalne ruskiego narodu na oku. Ze względu jednak na doniosłość instytucji i znaczne ofiary na ten cel ze strony kraju niesione nie licowałoby to zdaniem komisji z powagą najwyższej władzy autonomicznej krajowej, gdyby jej delegaci na losy instytucji nie mieli zapewnionego dostatecznego wpływu.

Dalej sądzi komisja, że przytoczony w sprawozdaniu projekt fundacji ruskiego teatru we Lwowie wymaga jeszcze następującej praktycznie mało doniosłej ale ze względów zasadniczych koniecznej zmiany. W projekcie tym (pod l. 8 i 9) jest powiedziane, że jeżeliby które z Towarzystw ruskich, mających prawo do wyboru członka Rady fundacyjnej przestało istnieć, to o dopuszczeniu jakiejś nowej, pokrewnej instytucji do tego prawa rozstrzyga wyłącznie sama Rada fundacyjna. Zgadając się z tą myślą kooptacji nowej instytucji przez Radę fundacyjną, sądzi jednak komisja, iż tego rodzaju postanowienie ze względu na swą zasadniczą doniosłość wymaga zatwierdzenia Wydziału krajowego.

Dalsza zmiana w propozycjach Wydziału krajowego, którą komisja budżetowa uważa za niezbędną, tyczy się ewentualnego wydzierżawienia przedsiębiorstwa narodowego teatru ruskiego lub też ustanowienia naczelnego artystycznego kierownika przy prowadzeniu przedsiębiorstwa we własnym zarządzie. Tu zdaniem komisji musi Wydział krajowy wobec stosunkowo podobnego finansowego poparcia budowy teatru, jak ono miało miejsce przy budowie teatru krakowskiego i lwowskiego, pominąwszy już kwestję corocznej na prowadzenie przedsiębiorstwa przeznaczonej subwencji kraju, mieć ten sam wpływ na decyzję Rady fundacyjnej, jak mu jest zapewniony wobec polskiej sceny narodowej we Lwowie. Najważniejsza tedy w zarządzie instytucji całej decyzja wydzierżawienia teatru lub ustanowienia naczelnego artystycznego kierownika powinna ulegać zatwierdzeniu Wydziału krajowego. Autonomia w zarządzie teatru przyznana Radzie fundacyjnej, która i tak pod niejednym względem w szczegółach sięga dalej, aniżeli autonomia gminy miasta Lwowa (a względnie Krakowa) w tymże przedmiocie, powinna co do tego najważniejszego punktu ulegć ograniczeniu.

Co się tyczy kwestji, na jaki cel lokalności w budynku teatru narodowego ruskiego we Lwowie będą mogły być użyte, podziela komisja zapatrywanie Wydziału krajowego, iż ze względu na cel instytucji i ewentualnie niebezpieczeństwo konkurencji dla sceny polskiej we Lwowie, przedstawienia w jakimkolwiek innym języku, jak tylko w języku ruskim, muszą być wykluczone. Zastrzeżenie to wszakże zdaniem komisji nie wystarcza, lecz nadto potrzebnem jest zabezpieczenie, że lokalności te nie będą nigdy użyte na jakiegokolwiek cele niezgodne z zadaniem fundacji. Dlatego dodaje komisja zastrzeżenie, że lokalności te mają służyć wyłącznie tylko na cele teatralne a nadto,

w myśl wyrażonych życzeń, na koncerty i bale. Wszelkie inne bądź towarzyskie bądź inne cele są wykluczone jako sprzeczne z zadaniem instytucji.

Wreszcie mniema komisja, że w interesie rozwoju literatury dramatycznej ruskiej należałoby tę jeszcze zmianę zrobić we wnioskach Wydziału krajowego, by nie ograniczać przedstawień wyłącznie tylko do t. zw. języka »ukraińsko-ruskiego«. Skład Rady fundacyjnej jest tego rodzaju, że z góry zapewniony jest w niej przeważny wpływ tych Towarzystw ruskich, które należą do kierunku t. zw. narodowo- lub ukraińsko-ruskiego. Nad o przedstawienia w języku rosyjskim lub zbliżającym się o tyle do rosyjskiego, że nie podpadały już pod pojęcie »małoruskiego« są z góry wykluczone. To zdaniem komisji powinnyby wystarczyć. Natomiast wykluczenie od sceny narodowej ruskiej raz na zawsze wszelkich sztuk, choćby miały wielką wartość dramatyczną lub literacką, jeżeli tylko nie są pisane w języku i pisowni podpadającej ściśle pod pojęcie »ukraińsko-ruskiego języka, wydaje się komisji ze względów literackich i ze względu na interes samej sceny ruskiej jako nie uzasadnione.

W myśl powyższych uwag zmienia i modyfikuje komisja w odpowiedni sposób propozycje Wydziału krajowego i wnosi:

Wysoki Sejm raczy powziąć następujące uchwały:

1) Sejm przyjmuje sprawozdanie niniejsze do wiadomości;

2) Sejm przyznaje w zasadzie na budowę ruskiego teatru narodowego we Lwowie subwencyę w wysokości jednej trzeciej części rzeczywistych kosztów wystawienia budynku teatralnego jednakże co najwyżej do wysokości sumy 300.000 koron;

3) Sejm upoważnia Wydział krajowy do przyjęcia imieniem kraju, lecz dopiero wtedy, gdy inne fundusze na cel budowy będą dostatecznie zabezpieczone, zobowiązania do wypłacania przez lat 51 tytułem subwencji kraju na budowę narodowego teatru ruskiego we Lwowie rat procentowych i amortyzacyjnych pożyczki nie wyżej nad 4% oprocentowanej, zaciągnąć się mającej na cel tej budowy w wysokości maksymalnej 300.000 koron pod warunkiem:

a) że utworzoną zostanie fundacya ruskiego teatru narodowego we Lwowie na zasadach w załączonym przy sprawozdaniu Wydziału krajowego, projekcie aktu fundacyi ./. określonych z uwzględnieniem zmian, które poniżej pod l. 4. są podane;

b) że Wydział krajowy w sposób i w formie, jakie uzna za stosowne, uzyska prawne zabezpieczenie dające zupełną pewność, że lokalności w budynku teatru ruskiego we Lwowie nie będą nigdy używane na jakiegokolwiek inne przedstawienia, jak tylko na przedstawienia w języku ruskim (małoruskim) oraz, że służąc będą wyłącznie tylko na przedstawienia teatralne ruskie, a po nadto tylko na koncerty i bale, wszelki zaś inny sposób ich używania będzie wykluczony.

4. Dołączony do sprawozdania Wydziału krajowego projekt aktu fundacyi ruskiego teatru narodowego we Lwowie ma uleść następującym zmianom:

a) Rada fundacyjna ma się składać z jedenastu członków, z których pięciu mianuje Wydział krajowy, pięciu zaś wyznaczają Towarzystwa ruskie »Proświta«, »Ruska Besida«, Tow. im. »Jana Kotlarewskiego«, Tow. im. »Szewczenki« i Związek towarzystw śpiewackich i muzycznych we Lwowie (każde z Towarzystw po jednemu) a wreszcie jednego Rada król. stoł. miasta Lwowa. Z pomiędzy pięciu członków Rady mianowanych przez Wydział krajowy, większość musi należeć do narodowości ruskiej.

b) Jeżeliby które z wymienionych Towarzystw przestało istnieć, to w jego prawa wyznaczania członka Rady fundacyjnej wchodzi inna instytucja mająca te same lub pokrewne cele, o czym rozstrzyga Rada fundacyjna za zgodą Wydziału krajowego.

c) Wydzierżawienie przedsiębiorstwa teatralnego, lub też ustanowienie naczelnego kierownika artystycznego ulega zatwierdzeniu Wydziału krajowego.

K. Badeni

Zast. Przewodniczącego.

Piniński

Sprawozdawca.

Projekt

aktu fundacyi ruskiego teatru narodowego we Lwowie.

A. Cel fundacyi.

1. Po ukończeniu budowy ruskiego teatru narodowego we Lwowie i zatwierdzeniu aktu fundacyi tegoż teatru przez c. k. Namiestnictwo, jako rządową władzę fundacyjną, zainstalowanem zostanie prawo własności realności pod l. k. 18⁹/₄ we Lwowie, objętej wykazem hipotecznym l. 13 i 1336 księgi gruntowej II. dzielnicy miasta Lwowa, na której teatr ruski będzie wybudowany, na rzecz fundacyi ruskiego teatru narodowego we Lwowie.

2. Celem tej fundacyi ma być:

a) utrzymywanie budynku teatralnego przeznaczonego na przedstawienia narodowego ruskiego (małoruskiego, ukraińsko ruskiego) teatru we Lwowie;

b) prowadzenie i stałe utrzymanie ruskiego teatru narodowego, jak długo jeszcze jest wędrownym i dążenie do utrzymywania stałego ruskiego teatru narodowego we Lwowie;

c) staranie o odpowiednie sztuki teatralne i wskazywanie artystycznego kierunku zmierzające do tego, aby ruski teatr narodowy zawsze miał na celu etyczne i narodowe wykształcenie społeczeństwa i samoistny rozwój kulturalny ruskiej (małoruskiej, ukraińsko-ruskiej) sztuki dramatycznej;

d) założenie i utrzymywanie szkoły dramatycznej, szkoły deklamacyi i śpiewu dramatycznego oraz udzielanie zapomóg na kształcenie artystów;

e) utrzymywanie funduszu emerytalnego dla artystów drużyny teatralnej, zostającej pod zarządem fundacyi.

Na inne cele majątku tej fundacyi używać nie wolno.

3. Na cele powyższe służyć ma:

a) Realność wymieniona w ustępie 1., na której będzie wybudowany ruski teatr narodowy we Lwowie;

b) cały inwentarz teatralny, jaki Towarzystwo »Ruska Besida« we Lwowie odstępuje na rzecz fundacyi ruskiego teatru narodowego we Lwowie, jak niemniej fundusz emerytalny dotychczas zebrany;

c) zapomogi z funduszu krajowego, jakie corocznie W. Sejm uchwała na cele ruskiego teatru narodowego oraz wszelkie inne datki i ofiary;

d) dochody z przedstawień teatralnych;

e) dochody z odnajęcia lokalności teatralnych, o ile one nie będą zajęte na przedstawienia ruskiego teatru narodowego.

4. Ruski teatr narodowy obowiązany jest przedstawiać sztuki teatralne wyłącznie tylko w języku narodowym ruskim (małoruskim, ukraińsko-ruskim). Jeżeliby zarząd fundacyi wypuścił przedsiębiorstwo teatralne w dzierżawę, to w umowie dzierżawnej winien zamieścić to postanowienie z rygorem bezzwłocznego rozwiązania umowy na wypadek choćby jednorazowego niedotrzymania tego postanowienia.

B. Zarząd fundacji.

5. Sprawami fundacji zarządza Rada fundacyjna składająca się z trzynastu członków.

6. Do Rady fundacyjnej wyznaczają:

a) dwóch członków Główny Wydział Tow. »Proświta« we Lwowie;

b) dwóch członków Wydział Tow. »Ruska Besida« we Lwowie;

c) dwóch członków Wydział ukraińsko-ruskiego dramatycznego »Towarzystwa im. Jana Kotlarewskiego we Lwowie«;

d) dwóch członków Wydział naukowego »Tow. im. Szewczenki« we Lwowie;

e) dwóch członków Wydział Towarzystwa »Związek Towarzystw śpiewackich i muzycznych« we Lwowie;

f) dwóch członków Wydział krajowy Królestwa Galicyi i Lodomerji z Wielkim Księstwem Krakowskim we Lwowie;

g) jednego członka Rada król. stoł m. Lwowa.

7) Urzędowanie członka Rady fundacyjnej trwa trzy lata; po upływie tego czasu mogą właściwe instytucje wybrać te same osoby na dalsze lata;

8) Jeżeliby która z wymienionych instytucyj przestała istnieć, w takim razie w jej prawa wyznaczania członków Rady fundacyjnej wchodzi ta instytucja, która będzie miała cele takie same a względnie najdardziej zbliżone do tych, do jakich zmierzła instytucja rozwiązana. Następcy instytucyj wymienionych w ustępie 6. pod l. a) do e), muszą mieć wytknięty kierunek narodowo-ruski (małoruski, ukraińsko-ruski).

9. O dopuszczeniu do Rady fundacyjnej członków nowych instytucyj, w poprzednim ustępie wspomnianych, decyduje wyłącznie Rada fundacyjna.

10. Rada fundacyjna ukonstytuuje się na trzy lata, wybierając kuratora i zastępcę kuratora fundacji. Kuratorem i zastępcą kuratora fundacji mogą być wybrani tylko delegaci instytucyj wymienionych w ustępie 16. lit. a) do e), a względnie instytucyj wstępujących w ich miejsce.

11. Posiedzenia Rady fundacyjnej odbywają się pod przewodnictwem kuratora a względnie zastępcy kuratora fundacji. Do ważności uchwał Rady fundacyjnej wymagana jest obecność kuratora względnie zastępcy kuratora Rady fundacyjnej i sześciu członków Rady fundacyjnej i oświadczenie się większości obecnych członków Rady fundacyjnej za wnioskiem przedłożonym. W razie równości głosów rozstrzygą swoim głosem kurator, względnie zastępca kuratora fundacji, gdy przewodniczy posiedzeniu Rady fundacyjnej.

12. Posiedzenie konstytuujące zwołuje poprzedni kurator względnie zastępca kuratora i przewodniczy naradom aż do wyboru nowego kuratora fundacji.

13. Rada fundacyjna jest organem zarządzającym fundacji i uchwała:

a) o pozbyciu, zamianie albo obciążeniu nieruchomości majątku fundacji z tem zastrzeżeniem, że do prawomocności takiej uchwały koniecznym jest zatwierdzenie c. k. Namiestnictwa, jako rządowej władzy fundacyjnej;

b) o nabywaniu nieruchomości i nabywaniu oraz pozbywaniu ruchomości fundacji;

c) o mianowaniu dyrektora, zawiadowcy, kasyera i innych urzędników, tudzież stałych sług fundacji, oraz o uwolnieniu ich ze służby;

d) o regulaminie i instrukcyi dla zarządu fundacji;

e) o rozpisywaniu konkursów i wyznaczaniu premij za utwory dramatyczne oryginalne i tłómaczone;

f) o rozdawaniu zapomóg dla kształcenia artystów;

g) o prowadzeniu ruskiego teatru narodowego odpowiednio do celu fundacji i kontroli we wszystkich kierunkach przez ustanowione komisje albo delegatów.

14. Kurator fundacji a względnie jego zastępca jest organem reprezentującym fundację na zewnątrz, on podpisuje wszelkie pisma i dokumenty fundacji, decyduje w sprawach administracyjnych, które nie są zastrzeżone decyzji Rady fundacyjnej, w razie potrzeby zawiesza funkcyjaryuszów w urzędowaniu i ustanawia tymczasowych zastępców, rozporządza wykonanie postanowień Rady fundacyjnej i nadzoruje działalność fundacji.

15. Ogólny nadzór fundacji przysługuje c. k. Namiestnictwu we Lwowie, jako władzy rządowej powołanej do strzeżenia całości majątku fundacyjnego i nienaru-

szalności celu fundacyi. Nadzór ten wykonywa c. k. Rząd krajowy w ten sposób, że ma prawo wysyłania swoich delegatów z głosem doradczym na posiedzenia Rady fundacyjnej i unieważniania decyzji zarządu fundacyjnego, które byłyby sprzecznymi z celem fundacyi albo z aktem fundacyjnym.

Postanowienie przejściowe.

Dopóki nie nastąpi prawne ukonstytuowanie fundacyi ruskiego teatru narodowego we Lwowie, teraźniejszy Komitet budowy tego teatru będzie wykonywać na rzecz nieukonstytuowanej fundacyi ruskiego teatru narodowego we Lwowie wszelkie czynności administracyjne i skuteczniać akty prawne, aby doprowadzić do zebrania funduszu potrzebnego na budowę teatru ruskiego we Lwowie, jak niemniej do wybudowania tego budynku i oddania przeznaczonego na ten cel majątku w ręce zarządu fundacyi.
